

**SAOPŠTENJE SPECIJALNOG PREDSTAVNIKA
GENERALNOG SEKRETARA
I ŠEFA UNMIK-A SAVETU BEZBEDNOSTI**

Njujork, 10. jun 2019.

Gospodine predsedniče, cenjeni članovi Saveta,

1. Kako je opisano u pojedinostima u izveštaju koji je pred vama, situacija na Kosovu, i između Beograda i Prištine, ponovo je došla do krhkog momenta. Današnja sednica podudara se sa značajnom godišnjicom: dvadeset godina od kad je ovaj Savet poslednji put u potpunosti postigao dogovor o rezoluciji kao odgovoru na konflikt. Tokom ovih dvadeset godina, bilo je vidljivog napretka, i promena u bezbroj dimenzija, na Kosovu, u regionu, u svetu. U isto vreme, trebalo bi dodati i sledeće: U nedostatku istinskog i neophodnog međusobnog angažovanja strana u ovom sukobu, situacija ne samo da je i dalje krhka, već može i da sklizne unazad. To se često i dešavalo. Produktivna angažovanost Beograda i Prištine nedostaje još od jeseni 2018, i iako je mnogo pažnje usmereno na svakodnevne rasprave i provokacije, to nisu jedini faktori koji trenutno komplikuju pokušaje povratka pregovorima.

2. Taksa od 100 odsto na uvoz srpske i bosanske robe, koju je Priština nametnula prošlog novembra, je i dalje na snazi uprkos skoro jednoglasnog zahteva međunarodne zajednice za njeno ukidanje. Stav Beograda je da ukidanje uvoznih tarifa nametnutih prošle godine predstavlja minimum uslova za nastavak razgovora pod okriljem EU. Lideri u Prištini su takođe postavili uslove, mada ne uvek i uz jednoglasan stav. Stvoren je pregovarački tim Prištine, ali se još čeka na pojašnjenje njegovih odgovornosti. Da ove složene nijanse svedemo na samo jednu ocenu, ona bi

glasila: mnogobrojni nedosledni javni signali sprečili su sve napore na postizanju pune angažovanosti obeju strana u jednom definitivnom procesu.

3. U takvim okolnostima, lideri svih strana moraju da izvrše svoju odgovornost da ovu složenu situaciju udalje od ozbiljnijih eskalacija. Angažovanje u dobroj nameri, bez preduslova i ultimatumata, neophodno je za ponovno uspostavljanje uslova za dalji nastavak političkog dijaloga. Nadam se da će sve uključene strane moći da rade kolektivno kako bi planirani sastanak u julu, u Parizu, strane iskoristile za povratak suštinskim pitanjima - onim koja neposredno utiču na živote ljudi i zajednica.

4. Aktivnije angažovanje sa širim krugom aktera. Demonstracija posvećenosti unapređivanju interesa stanovništva koje se nada boljim mogućnostima. Suštinsko i ravnopravno učešće svih segmenata društva. Svaki od ovih elemenata je bitan da se ostvari izvesna mera političkog procesa, čega nažalost nema u pokušajima čiji smo posmatrači bili tokom ovog proteklog perioda.

Gospodine predsedniče,

5. Jedno od značajnijih dešavanja od kraja zvaničnog izveštajnog perioda bilo je organizovanje izbora u četiri većinski srpske opštine na severu Kosova. Nakon ostavki gradonačelnika ove četiri većinski srpske opštine na severu, kao odgovor na povećanje takse od strane Prištine na uvoz srpskih i bosanskih proizvoda, Predsednik Kosova je sazvao vanredne izbore, koji su održani 19. maja. Izbori su protekli mirno. Prema podacima kosovske Centralne izborne komisije, ostvarena je jasna pobeda kandidata Srpske liste, koji su već imali vlast u datim opštinama, i koji su osvojili više od 90 odsto glasova. Pojedini diplomatski predstavnici, koji su pratili izborni proces, ukazali su na ograničenu izbornu konkurenciju i nedovoljno političko učešće u srpskoj zajednici.

Gospodine predsedniče,

6. U jutro, 28. maja, kosovska policija sprovela je specijalnu operaciju, koncentrisanu uglavnom u severnim opštinama i uperenu protiv osumnjičenih za krijumčarenje i organizovani kriminal, na osnovu naloga Osnovnog suda u Prištini. Akcija je dovela do hapšenja većeg broja osumnjičenih lica, uključujući lokalne zvaničnike. Tokom akcije povrede su zadobili i osumnjičeni i pripadnici kosovske policije.

7. Tokom ove akcije, u odvojenim incidentima, uhapšeni su i povređeni dvojica pripadnika UNMIK-a raspoređena u Zubinom Potoku, jedan međunarodni i jedan lokalni. Odgovornost je Ujedinjenih nacija da objektivno utvrdi okolnosti kojima je pogođeno njeno osoblje, što smo mi već preduzeli, na sistematski način, u punoj saglasnosti sa praksom UN, i uz imperativ da činjenice bude ekspeditivno utvrđene. Bitno je za vas da ovo znate, s obzirom na neproverene informacije i nagađanja koja se pojavljuju u javnosti.

Danas bih želeo da zvanično iznesem nekoliko relevantnih napomena.

- Prvo, važeći imunitet našeg osoblja od hapšenja i pritvaranja nije ispoštovan. Nepropisno su izvršeni i pretres i zaplana imovine Ujedinjenih nacija, u suprotnosti sa svim relevantnim zakonima i imunitetima Organizacije.
- Drugo, uprkos našim zahtevima i normalnom produktivnom radnom odnosu sa organima u Prištini, situacija je trenutno takva da ti organi dele veoma malo relevantnih i činjeničnih dokaza sa Ujedinjenim nacijama o hapšenju i povređivanju našeg osoblja. Istovremeno, kosovski organi su izdali saopštenja u štampi, kao i u dopisima upućenim državama članicama UN. Ove informacije nisu utemeljene na adekvatnim dokazima, suprotne su našim dosadašnjim saznanjima i ne sadrže činjenice koje su ključne za objektivnu istragu.
- Treće, dan nakon što je međunarodni član osoblja prebačen s Kosova na dalje medicinsko lečenje, javno je proglašen za "*personu non grata*", a ja sam istovremeno dobio dopis od prištinskih organa sa istim sadržajem. Kako je već naglašeno, doktrina o "*personi non grata*" ne primenjuje se na članove osoblja Ujedinjenih nacija ili u vezi s njima.
- Četvrto, uznemiren sam očiglednom činjenicom da su oba naša radnika očigledno podvrgnuta prekomernoj upotrebi sile i maltretirana nakon što ih je policija uhapsila, pri čemu su zadobili povrede koje iziskuju bolničko lečenje. Ovo je pitanje koje će biti suštinska komponenta istrage koju smo pokrenuli.

8. Tokom ovih događaja, bio sam primoran da uputim više poziva za neodložno oslobađanje osoblja UN, kao i na poštovanje njihovih prava i imuniteta. Ovo ne bi bilo neophodno da su organi vlasti poštovali imunitet pripadnika UNMIK-a, i da su sa Misijom komunicirali na otvoreniji i blagovremen način. Uprkos tome, i dalje sa nadamo da će se komunikacija

sa najviših nivoa vlasti u Prištini poboljšati kako budemo radili na razjašnjavanju tačnih okolnosti od 28. maja.

9. Takođe želim da bude jasno da naša misija u potpunosti stoji iza svih napora prištinskih institucija da se suprotstave mrežama organizovanog kriminala i iskorene korupciju u javnim službama. Ta borba, kao što sam naglasio u svom saopštenju za javnost 28. maja, mora da bude u okviru međunarodne vladavine prava i načela ljudskih prava, koje štite Ujedinjene nacije, prvenstveno ovaj Savet.

Gospodine predsedniče,

10. Bez obzira na događaje poput onih od 28. maja, UNMIK nastavlja da usmerava svoje napore i resurse ka ostvarenju ciljeva mira i stabilnosti na Kosovu i u regionu. U tome možemo da budemo uspešni samo uz vašu neposrednu podršku.

11. Na internom nivou, neprestano preispitujem prioritete naše misije i biće nam potrebna vaša podrška kako bi nastavili da ispunjavamo svoju ulogu na najefikasniji i najprikladniji način. Naš pristup se rukovodi programom prevencije Generalnog sekretara, što se ogleda u usredsređenosti Misije na izgradnju poverenja među zajednicama. Na tome tesno saradujemo sa svim akterima koji nastoje da u dobroj nameri preobrazu okruženje iz jednog 'kontrolisanog' sukoba u okruženje mira i napretka.

12. U saradnji sa Timom Ujedinjenih nacija na Kosovu, i našim drugim međunarodnim partnerima na terenu, nastavljamo da osnažujemo aktere u izgradnji poverenja, uključujući u oblastima jezičkih prava, na širem području ljudskih prava, osnaživanja mladih, rodne ravnopravnosti, pravosuđa i dijaloga među zajednicama. Pratimo mapu puta nastalu na Forumu Ujedinjenih nacija za izgradnju poverenja u maju 2018. godine, istovremeno koristeći javni prostor na Kosovu kako bismo naglasili prioritet pomirenja, koji i sami čelnici Kosova ističu. Debate koje podstičemo su posebno osmišljene kako bi se uhvatili u koštac sa najosetljivijim oblastima od javnog značaja, između ostalog i s procesom donošenja političkih odluka, verskom tolerancijom, osnaživanjem mlađih generacija i zastrašujućim izazovom prevazilaženja prošlosti i obezbeđivanjem pravednije i mirnije budućnosti za naredne generacije.

13. Nastavljamo da težimo svom cilju neposredne saradnje sa kosovskim institucijama, kako bi podržali sprovođenje inicijativa koje se odnose na ljudska prava i zakonodavstvo. Iako je u velikoj meri ovaj događaj potisnut

vestima objavljenim u istom vremenskom periodu, 24. maja, Radna grupa za nestala lica se sastala u Prištini i tom prilikom usaglasila nekoliko veoma praktičnih mera za otkrivanje dodatnih informacija neophodnih za rešavanje još uvek nerešenih slučajeva. Ova grupa će uskoro podneti izveštaj kojim će dokumentovati svoj rad od 2004. godine, tokom kojeg je završena identifikacija više od 3.300 slučajeva.

14. U stalnoj smo potrazi za inovativnim pristupima kako bismo promovisali poverenje, zajedno sa svim našim partnerima. Nadamo se da će nam se institucije sa obe strane i dalje pridruživati u tom nastojanju. Treća Skupština mladih Ujedinjenih nacija, koju su zajednički organizovali UNMIK i UNICEF, uz veoma važno učešće izaslanice Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija za mlade, donela je konkretne preporuke za mlade ljude iz svih krajeva Kosova, kako bi se angažovali sa svojom vladom i nevladinim institucijama. Globalni otvoreni dan o ženama, miru i bezbednosti u Prištini, u saradnji sa Evropskom unijom, naglasio je potrebu za većim učešćem i angažovanjem žena, uključujući i u političkim procesima na najvišem nivou. Takođe bih iskoristio priliku da pozdravim prvi doprinos namenskom fondu uspostavljenom za podršku zajednicama Aškalija, Egipćana i Roma. Generalni sekretar poziva na dalje doprinose, jer su od suštinskog značaja za adekvatan odgovor na potrebe ovih ugroženih grupa.

15. UNMIK nastavlja da tesno saraduje sa svojim međunarodnim partnerima, posebno sa EU i KFOR-om, kao i sa mnogim bilateralnim akterima koji ulažu svoje resurse u stabilnost, pomirenje zajednica i privredni razvoj Kosova. Naši međunarodni partneri su uložili značajne resurse na Kosovu i u regionu; strane u procesu su izrazile želju da se još više približe Evropskoj uniji. Stoga pozivam strane da urade svoj deo posla i preuzmu odgovornosti za ostvarivanje ciljeva normalizacije i pomognu da se u ovom regionu postigne ne samo dugotrajnija stabilnost, već i veći prosperitet.

16. **Gospodine predsedniče,**

Na kraju, u ime svih pripadnika UNMIK-a, želim da se zahvalim Savetu na podršci i da ponovim naša uveravanja da ćemo nastaviti da sprovodimo mandat izgradnje mira i bezbednosti koji ste nam poverili.

Hvala vam.